

Streszczenie

Przedłożona praca doktorska pt. *The use of proverbs in parliamentary debates in the British Parliament* jest pracą z dziedziny językoznawstwa. Celem pracy było zbadanie, w jaki sposób przysłowia są używane we współczesnych brytyjskich debatach parlamentarnych, określenie funkcji, jakie pełnią one w debatach parlamentarnych w oparciu o teorię aktów mowy, a także wykazanie związku przysłów z argumentacją w kontekście brytyjskiej debaty parlamentarnej oraz ilościowe określenie występowania przysłów w brytyjskim dyskursie parlamentarnym w latach 1996-2005. Niniejsza praca czerpie z takich dziedzin językoznawstwa jak pragmatyka, teoria argumentacji oraz językoznawstwo korpusowe.

Materiał do badań stanowią debaty parlamentarne z Izby Lordów i Izby Gmin parlamentu brytyjskiego obejmujące lata 1996-2005. Do sporządzenia korpusu przysłów do badań wykorzystano słownik przysłów *The Oxford Dictionary of Proverbs* (2008) pod redakcją J. Simpsona i J. Speake. W celu sprawdzenia częstotliwości występowania przysłów w debatach parlamentarnych wykorzystano elektroniczny korpus *Hansard Corpus: the British Parliament*, który zawiera wszystkie debaty parlamentarne od 1803 do 2005 roku. Każde przysłowie ze słownika zostało sprawdzone pod względem częstotliwości jego występowania w brytyjskim dyskursie parlamentarnym w korpusie *Hansard Corpus: the British Parliament* w latach 1996-2005. W ten sposób powstały dwa subkorpusy. Pierwszy subkorpus zawiera listę frekwencyjną przysłów zawierającą 248 przysłów, tj. 2462 użycia (tokens). Drugi subkorpus zawiera zbiór 515 użyc (tokens) 35 najczęściej używanych przysłów z listy frekwencyjnej wraz z fragmentami przemówień z debat parlamentarnych, w których dane przysłowia występują.

Praca składa się z dwóch części: teoretycznej i empirycznej. W rozdziale pierwszym przedstawiono uzasadnienie wyboru tematu pracy, cele i pytania badawcze, teoretyczne podstawy pracy, procedurę analizy danych oraz strukturę pracy. Część teoretyczna składa się z czterech rozdziałów. Rozdział drugi jest poświęcony przysłowiu jako zjawisku frazeologicznemu i pragmalingwistycznemu. W rozdziale trzecim opisano parlament brytyjski jako instytucję oraz dyskurs parlamentarny ze szczególnym uwzględnieniem debaty parlamentarnej w Izbie Lordów oraz Izbie Gmin. Rozdział czwarty zawiera przegląd oraz opis koncepcji i teorii pragmalingwistycznych zastosowanych w pracy. Rozdział piąty dotyczy związku przysłów z argumentacją na podstawie literatury przedmiotu. Przedstawiono i krótko opisano w nim schematy argumentacyjne oraz typy argumentów, do których można następnie przypisać przysłowia. Część empiryczna składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale szóstym

przedstawiono procedurę selekcji danych oraz ilościową analizę (częstotliwość występowania) przysłów w korpusie Hansard Corpus: the British Parliament. Rozdział siódmy poświęcony jest zagadnieniu debaty parlamentarnej jako ramy dla aktów mowy i przysłów. W rozdziale ósmym przedstawiono makroanalizę polegającą na przypisywaniu przysłów do różnych typów argumentów, tworzeniu schematów argumentacyjnych dla poszczególnych przysłów na podstawie ich kontekstowych użyci oraz pragmatycznych analizach wybranych fragmentów debat parlamentarnych, w których dane przysłowia zostały użyte. Następnie omówiono kwestię argumentacyjnego i nieargumentacyjnego użycia przysłów. Rozdział dziewiąty zawiera mikroanalizę użycia przysłów w brytyjskich debatach parlamentarnych. Do mikroanalizy należą następujące zagadnienia: kanoniczne i niekanoniczne formy przysłów, pytania retoryczne zawierające przysłowia oraz wskaźniki statusu epistemicznego, dowodowego i (il)lokucyjnego poprzedzające użycie przysłów w debatach parlamentarnych. W rozdziale dziesiątym przedstawiono analizę ilościową poszczególnych aktów mowy i kategorii aktów mowy realizowanych z użyciem przysłów w debatach parlamentarnych w parlamencie brytyjskim. Rozdział jedenasty zawiera wyniki badań w oparciu o pytania badawcze.

Analiza ilościowa częstotliwości występowania przysłów w brytyjskim dyskursie parlamentarnym w latach 1996-2005 wykazała, że przysłowia są nadal w użyciu (248 przysłów, 2462 użycia). W 98,6% przypadków są one używane w związku z argumentacją a jedynie w 1,4% przypadków występują w związku z użyciem nieargumentacyjnym. Analiza ilościowa wykazała także, że przysłowia występujące w formach kanonicznych stanowią 44,7% korpusu, a w formach niekanonicznych 55,3% korpusu. Ponadto, przysłowia używane w debatach parlamentarnych przyczyniają się do realizacji kolejno trzech kategorii aktów mowy: asercji (324 przypadki), dyrektywów (160 przypadków) i komisywów (28 przypadków). Duża częstotliwość występowania aktów mowy krytykowania i chwaleń wynika z faktu, że członkowie Izby Gmin i Izby Lordów krytykują swoich przeciwników, chwając jednocześnie członków własnej partii. Ponadto, interaktywny charakter debat parlamentarnych w Wielkiej Brytanii oznacza, że mówcy często odwołują się do tego, co powiedzieli ich poprzednicy i albo zgadzają się, albo nie zgadzają się z tym, co zostało wcześniej powiedziane. Stąd występowanie aktów mowy zgadzania się i niezgadzania się. Oprócz tego w debatach parlamentarnych mówcy realizują także akty mowy bardziej związane z działaniem. Stąd występowanie dyrektywnych aktów mowy takich jak sugerowanie, ostrzeżenie, ponaglanie oraz aktów mowy komisywnych takich jak podejmowanie się czegoś. Co więcej to samo przysłowie przyczyniało się do

realizacji różnych aktów mowy (od dwóch do dziesięciu różnych aktów mowy w zależności od konkretnego przysłowia).

Jeżeli chodzi o typy argumentów jakie przysłowia wprowadzają do debat parlamentarnych, 13 spośród 35 najczęściej występujących przysłów w korpusie opierało się na argumente przyczynowo-skutkowym (35%), 10 przysłów opierało się na argumentach z konsekwencji (34%) a 6 przysłów opierało się na argumentach z porównania (18%). Pozostałych 6 przysłów (13%) reprezentowało następujące typy argumentów: argument z klasyfikacji werbalnej, argument pośpiesznego uogólnienia i argument sprawiedliwości. Zatem rozumowanie przyczynowe, czyli omawianie przyczyn i skutków oraz konsekwencji (pozytywnych lub negatywnych) działań i decyzji, stanowiło główne środowisko używania przysłów.

Na poziomie makrostrukturalnym zbadano współwystępowanie przysłów z innymi elementami argumentacji. Analiza ta objęła 35 przysłów, to jest 515 użyć przysłów osadzonych w kontekście, oddzielnie dla każdego przysłowia. Dla każdego z 35 przysłów (515 użyć) utworzono jeden lub więcej schematów argumentacyjnych. Przysłowia współwystępowały z takimi elementami jak np.: zalecenie postępowania zgodnie z przysłowiem w przyszłości, negatywną oceną stron lub osób, które nie zastosowały przysłowia w przeszłości, pozytywną oceną stron lub osób, które postępowaly zgodnie z przysłowiem w przeszłości czy negatywna ocena stron lub osób, które postępowaly zgodnie z przysłowiem w przeszłości. Przysłowia były częściowo przewidywalne, jeżeli chodzi o ich użycie argumentacyjne, to znaczy były zastosowane w argumentacji w sposób wynikający z ich słownikowych znaczeń i typów argumentów, które reprezentowały. Oznacza to, że przysłowiom, które reprezentowały argumenty przyczynowo-skutkowe i argumenty z konsekwencji w schematach argumentacyjnych towarzyszyły takie elementy jak określenie negatywnych lub pozytywnych konsekwencji zastosowania lub niezastosowania przysłowia w przeszłości lub w przyszłości, a przysłowiom, które reprezentowały argumenty z porównania towarzyszyły takie elementy jak określenie opcji i alternatyw. 10 przysłów reprezentowało po jednym schemacie argumentacyjnym każdy, 15 przysłów reprezentowało po dwa schematy każdy, 9 przysłów reprezentowało po 3 schematy każdy, a 1 przysłowie reprezentowało aż cztery różne schematy argumentacyjne.

Summary

The submitted dissertation entitled *The use of proverbs in parliamentary debates in the British Parliament* is a study in the field of linguistics. The aim of the study was to examine how proverbs are used in modern British parliamentary debates, to determine the functions they perform in parliamentary debates based on the theory of speech acts as well as to demonstrate the connection between proverbs and argumentation in the context of a British parliamentary debate and to quantify the frequency of occurrence of proverbs in British parliamentary discourse in the years 1996-2005. The dissertation draws from fields such as pragmatics, theory of argumentation and corpus linguistics.

The material for the study comprises parliamentary debates from the House of Lords and the House of Commons of the British Parliament covering the time period 1996-2005. The Oxford Dictionary of Proverbs (2008) edited by J. Simpson and J. Speake was used to compile a corpus of proverbs for the study. In order to check the frequency of occurrence of proverbs in parliamentary debates the electronic corpus entitled the Hansard Corpus: the British Parliament was used. The Hansard Corpus contains all parliamentary debates from 1803 to 2005. Each proverb from the dictionary was searched for its frequency of occurrence in the British parliamentary discourse in the period 1996-2005 in the Hansard Corpus: the British Parliament. As a result, two sub-corpora were created. The first sub-corpus contains a frequency list of proverbs comprising 248 proverbs, that is, 2462 tokens. The second sub-corpus contains a collection of 515 tokens of the 35 most frequently used proverbs, along with the excerpts of speeches from parliamentary debates in which the particular proverbs occurred.

The dissertation consists of two parts: theoretical and empirical. Chapter one presents the rationale of the study, the research goals and research questions, theoretical framework of the study, data analysis procedure and structure of the dissertation. The theoretical part consists of four chapters. Chapter two is devoted to the proverb as a phraseological and pragmatological phenomenon. Chapter three describes the British Parliament as an institution and parliamentary discourse, with particular emphasis on a parliamentary debate in the House of Lords and the House of Commons. Chapter four contains an overview and description of pragmatological conceptions and theories used in the study. Chapter five concerns the relationship between proverbs and argumentation based on the relevant literature. It presents and briefly describes the argumentation schemes and types of arguments to which proverbs can be further assigned.

The empirical part consists of five chapters. Chapter six presents data selection procedure and the quantitative analysis (frequency of occurrence) of proverbs in the Hansard Corpus: the British Parliament. Chapter seven is devoted to the topic of a parliamentary debate as a framework for speech acts and proverbs. Chapter eight presents a macro-analysis based on assigning proverbs to various types of arguments, creating argumentative patterns for particular proverbs on the basis of their contextual uses and the pragmatic analyses of the selected passages of parliamentary debates in which proverbs were used. This is followed by discussing the issue of argumentative and non-argumentative use of proverbs. Chapter nine provides a micro-analysis of the use of proverbs in British parliamentary debates. The micro-analysis covers the following topics: canonical and non-canonical forms of proverbs, rhetorical questions containing proverbs and markers of epistemic, evidential and (il)locutionary status preceding the use of proverbs in parliamentary debates. Chapter ten presents a quantitative analysis of particular speech acts and speech act categories realized with the use of proverbs in British parliamentary debates. Chapter eleven presents research findings based on the research questions.

The quantitative analysis of the frequency of occurrence of proverbs in British parliamentary discourse in the years 1996-2005 demonstrated that proverbs are still in use (248 proverbs, 2462 tokens). In 98.6% of tokens they are used in connection of argumentation and only in 1.4% of tokens proverbs occur in non-argumentative use. The quantitative analysis also showed that proverbs occurring in canonical forms constituted 44.7% of the corpus and in non-canonical forms constituted 55.3% of the corpus. Moreover, proverbs used in parliamentary debates contribute to performing three categories of speech acts: assertives (324 tokens), directives (160 tokens) and commissives (28 tokens). The high frequency of occurrence of speech acts of criticizing and praising stems from that fact that Members of the House of Commons and the House of Lords criticize their opponents while praising members of their own party. Apart from that, the interactive character of British parliamentary debates means that speakers frequently refer back to what previous speakers said and either agree or disagree with what was said. Hence the occurrence of speech acts of agreeing and disagreeing. Moreover, in parliamentary debates speakers also produce speech acts more immediately connected with action. Thus the occurrence of directive speech acts such as suggesting, warning and urging and commissive speech acts such as undertaking. Furthermore, the same proverb contributed to performing various speech acts (from two to ten different speech acts depending on a specific proverb).

Regarding the types of arguments that proverbs introduce to parliamentary debates, 13 among 35 most frequently used proverbs were based on the argument from cause to effect (35%), 10 proverbs were based on the arguments from consequences (34%) and 6 proverbs were based on the arguments from comparison. The remaining 6 proverbs represented the following arguments: from verbal classification, hasty generalization and justice. Thus, causal reasoning, that is discussing cause and effects as well as consequences (positive or negative) of actions and decisions, constituted the main environment for using proverbial wisdom.

At the macro-structural level the co-occurrence of proverbs with other elements of argumentation was conducted. The analysis included 35 proverbs, that is, 515 context-embedded tokens, separately for each proverb. One or more argumentative patterns were created for each of 35 proverbs (515 tokens). Proverbs co-occurred with elements such as: recommending to act along proverbial wisdom in the future, evaluating negatively a party having ignored proverbial wisdom in the past or evaluating negatively a party having acted along proverbial wisdom in the past. Proverbs were partly predictable in their argumentative usage, that is, applied in argumentation in ways that followed from their dictionary meanings and argument types that they represented. This means that proverbs which represented arguments from cause to effect and consequences accompanied naming negative or positive consequences of following or not following proverbial wisdom in the past or future, while naming options and alternatives was typically found in the company of proverbs representing arguments from comparison. 10 proverbs represented one argumentative pattern each, 15 proverbs represented two argumentative patterns each, 9 proverbs represented three argumentative patterns each and 1 proverb represented four different argumentative patterns.